

4. Gjenstander

4.2.2. Kirker: Oppbevaring av kirketekstiler

I dette informasjonsbladet gis det anvisninger på hvordan kirketekstiler best kan oppbevares for at de skal vare lengst mulig. Lys, varme, støv og bruk er tekstilenes fiender. Derfor bør vi gi dem gode oppbevaringsforhold og håndtere dem varsomt.

Bladet er utarbeidet av Riksantikvaren i samarbeid med tekstilkonserveringsatelieret ved Kunstindustrimuséet i Oslo.

*Utgitt mars 1994.
Nytt opplag 2008.*

Trykk: DMT kommunikasjon AS

Kirketekstiler; messehakler, alterduker, antependier og annet hører med til kirkens mest verdifulle utstyr. Tekstiler er forgjengelige, men vi kan gjøre mye for å forlenge deres levetid ved å oppbevare dem under mest mulig gunstige forhold.

For sterkt lys, varme, støv og syre virker nedbrytende på farger og tekstilfibre. Derfor bør kirketekstilene oppbevares mørkt og mest mulig støvfritt. Publikum bør ikke kunne berøre dem.

Det er svært viktig at fuktigheten i luften holdes stabil der tekstilene oppbevares. Det ideelle er en relativ luftfuktighet på 55%, med en maksimal svingning opp- og nedover på 5 %. Hvis tekstilene oppbevares i en relativ luftfuktighet på over 70% ved 15-18° C, er det stor fare for angrep av muggsopper.

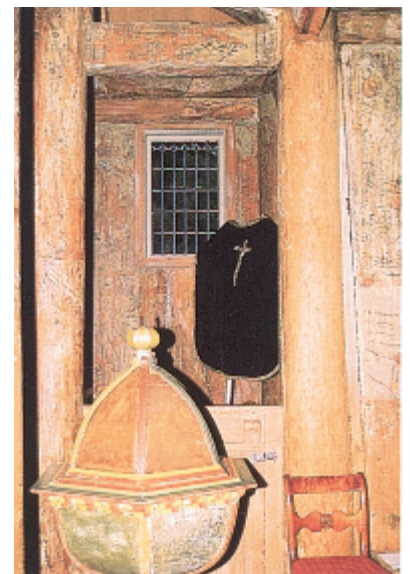
Kirketekstiler som er i bruk bør oppbevares i skap eller skuffer i sakristiet. Som tildekning brukes enten pose eller overdeksel av tekstil.

Enkelte stoffer kan ha egenskaper som skader kirketekstilen. Det anbefales derfor å bruke et rent, ubehandlet og ufarget bomullsstoff, som vasket, ubleket bomullslerret. Plast er ikke egnet materiale fordi den lett blir statisk elektrisk og trekker til seg støv. Fordi den er så tett, vil det også lett danne seg kondens på innsiden av plasten, noe som kan forårsake muggdannelse og jordslag.

Alterduker og antependier bør være tildekket når kirken ikke er i bruk. Et klede eller varetrekk av vasket, ubleket bomullslerret som legges over, beskytter mot både støv og lys.

Messehakler bør henge på spesiallaget henger og i stoffpose, som kan bestilles fra Kunstindustrimuséet i Oslo etter avtale. Hver hakel må ha sin egen henger og pose, og disse må ikke byttes om. Messehaklene må henge i skap som er tilstrekkelig

*Eksempler på uegnede oppbevaringsforhold. Messehakler bør henge i skap på spesiallagde hengere og i stoffposer.
Foto: Tone Marie Olstad.*

RIKSANTIKVARENS INFORMASJON OM KULTURMINNER

Riksantikvaren, Dronningens gt. 13, Postboks 8196 Dep. 0034 Oslo
Tlf. 22 94 04 00. Telefax 22 94 04 04.
e-post: riksantikvaren@ra.no. Internett: www.riksantikvaren.no

4.2.2

dype. Er det trangt om plassen, må skapet innredes slik at haklene kan henge i skapets bredde.

Kollekthover bør henges opp på veggknekter eller stativ, slik at posen rundt dem henger fritt fra veggen. Selve hoven fylles med sammenkrøllet, syrefritt silkepapir som dekkes av en pose sydd av vasket, ubleket bomullslerret.

Kirketekstiler som ikke er i bruk bør oppbevares i sakristiet. Alternativt kan våpenhuset eller rom i tårnfoeten benyttes. Dersom det må lages ny innredning til oppbevaring av tekstilene, minner vi om at plassering av fast innredning i kirker som kommer inn under Riksantikvarens ansvarsområde – kirker eldre enn 90 år – må forelegges Riksantikvaren til uttalelse før arbeidene settes i gang.

Skuffer til oppbevaring bør lages i bjørk eller furu. Eik må ikke benyttes fordi dette treslaget inneholder stoffer som bryter ned tekstilene. Kryssfinér og sponplater inneholder lim, som også kan skade tekstilene. Hvis slike materialer benyttes, bør skuffene kles innvendig med syrefritt papir eller ubleket bomullslerret.

Skuffene bør lages så store at tekstiler som ikke kan ruller blir oppbevart flatt uten å måtte brettes. Alterduker og antependier oppbevares på rull. Dersom det ikke er plass til at skuffene kan trekkes ut, kan skuffeseksjonen bygges som et system av stablebakker eller med et hengslingsystem i bakkant av skuffene, slik at hver skuff kan løftes opp.

For å hindre nedstøving er det ofte en fordel at hver skuff er dek-

ket av glass eller Macrolon/Plexiglass. Utformingen av oppbevarings-systemet tilpasses hver enkelt kirke.

Montre bør helst utformes slik at teksten kan presenteres liggende. Dersom dette av plasshensyn ikke er mulig, kan veggmontre være en løsning. Montre bør lages i materialer som ikke trekker til seg fuktighet, eksempelvis metall eller glass/Macrolon. Montrene må være støvtette, men ikke helt lufttette. Luftutskiftingen må ikke være for rask og skal skje via støvfiltre.

Ruller til opprulling av flate tekstiler bør være noe lengre enn tekstilens bredde og diameteren så stor at eventuelle broderier ikke tar skade – minst 10 cm. Rullen bør være laget av syrefri papp eller vanlig papp som kles med syrefritt papir.

Tekstilen legges mellom syrefritt silkepapir og rulles jevnt opp på rullen med rettsiden ut. Til slutt rulles det hele inn i et stykke vasket ubleket lerret som er ca 20 cm bredere enn rullens lengde. Rullen holdes sammen med flate bånd som knyttes. Til slutt lukkes bomullsstoffet på hver ende med et bånd, slik at ikke støv kan komme til.

Bestilling av støvpose og henger. Ved bestilling av støvpose og henger oppgis messehakelens største lengde og bredde. I tillegg vedlegges en skisse av messehakelens skulderparti og halsutringning.

Priser for støvpose og henger er kr. 300,- for hver enhet (desember 1993). Prisene er eksklusive merverdiavgift. Dersom hakelen er u-normalt stor blir prisen noe høyere.

Støvpose og henger bestilles hos:

Kunstindustrimuséet i Oslo
Tekstilkonserveringsatelieret
St. Olavsgt. 1
0165 Oslo

Tlf.: 22 20 35 78.
Fax.: 22 11 39 71.